

FRAGMENTEN UIT DE TAALUNIE TONEELLEZING VAN JAN LAUWERS, VOORGEDRAGEN IN ANTWERPEN OP 30 NOVEMBER 2009

Kunst is taai. Moeilijk kapot te krijgen. De grote fout van vorige eeuw volgens Gilbert & George is het feit dat kunstenaars hun toeschouwer vergeten zijn. Kunst werd in de twintigste eeuw niet alleen door maar ook alleen voor kunstenaars gemaakt, zo zegden ze.

De beeldende kunst is bovendien gerecupereerd door een zeer rijke elite die kunstwerken degraderen tot bloeddiamanten zodat er voor de meer naïeve toeschouwer enkel nog evenementswaarde overblijft. Daardoor is het urinoir van Duchamp weer een pispot geworden en niet alleen omdat de spektakelmaatschappij het denken heeft verboden, maar ook omdat er teveel mensen hun kop in ’t zand steken.

Er is echter één kunstvorm die aan veel van die manipulaties ontsnapt en dat is het theater. Dit medium, waarschijnlijk aanzien als het meest oubollige medium, doorstaat met verve de aanvallen van de spektakelmaatschappij. Het is te kleinschalig en werkt tegelijkertijd met teveel mensen waardoor het vrij duur is en is te tijdelijk om enige beleggingswaarde te hebben. De schoonheid van dit medium is het idee van de samenwerking. Niet dat theater het summum van collectiviteit is. Collectiviteit is een zeer warrig begrip in de kunstwereld. Ik zou het eerder een samenwerking rond een positief conflict noemen.

Hoe komt het dan dat er in de officiële theatergezelschappen nooit schrijvers in vaste dienst zijn, laat staan schrijvers die de boel leiden? Een schrijver krijgt hoogstens eens een opdracht, wordt daar een beetje voor betaald en dient vervolgens te hopen op wat auteursrechten. Bovendien: een theatermaker die zijn eigen teksten schrijft blijft een theatermaker die zijn eigen teksten schrijft en wordt bijna nooit aanzien als een... schrijver.

Toch is het normaal dat een theaterschrijver zijn teksten zelf op de planken brengt. Shakespeare, Tsjechov, Müller, Molière, Brecht, Claus zijn niet alleen grote auteurs maar waren ook grote theatermakers. Misschien is dat het wat op onbegrip stuit? Dat, door de formatisering van onze maatschappij, het ieder-in-zijn-hokje-principe, men liefst een onderscheid maakt tussen theater maken en theater schrijven?

We leven op de rand van een nieuwe tijd. Een tijd waarin grote keuzes gemaakt zullen worden, dat voelen we allemaal. Dit maakt onze tijd ook enorm interessant. Welke keuze er ook gemaakt wordt: er zullen altijd zaken verdwijnen en andere in de plaats komen. In de nabije toekomst zullen heel wat talen verdwijnen, en geloof

me, geschiedenis kent geen spijt. Niemand treurt erom dat we geen Oudgrieks meer spreken om een taal te noemen die we ons nog herinneren. Vele talen zijn echter ook ongemerkt verdwenen in de plooiën van de geschiedenis. Omdat een taal nu eenmaal een toeval is. Toch schrijft een schrijver in zijn moedertaal. Maar is dat een noodzakelijkheid? Welke keuzes hebben schrijvers in een geglobaliseerde samenleving? Stefan Zweig pleegde zelfmoord omdat hij niet in een andere taal dan de zijne kon schrijven. Nabokov schreef zijn beste werk niet in zijn moedertaal. Beckett schreef perfect in twee talen. De heilige afkomst, de zogeheten roots, is misschien nog een noodzakelijke maar ook romantische gedachte die op bepaalde momenten in de geschiedenis teveel nadruk krijgt. Men zegt dat er een aanval vanuit een ander sterrenstelsel moet komen voordat er een globale solidariteit kan bestaan, een gemeenschappelijke taal kan bestaan. Zover staan we dus met het interculturele.

Ik zie een zeer gezonde evolutie in het theater in de lage landen. De misschien onbedoelde elitaire houding van de theatermakers eind jaren zeventig en begin jaren tachtig, de interessantste onder hen, Jan Joris Lamers en Jan Decorte kozen voor heel kleine zalen en tien mensen publiek was hen zeer welkom. Ik herinner me de levendige gesprekken midden jaren tachtig geleid door Hugo De Greef die aan heel wat theatermakers vroeg om toch de stap naar een grote zaal te zetten. (Zelfs een zeer dure groep als The Wooster Group weigerde voor meer dan tweehonderd mensen te spelen.) Men had een hartstochtelijke hekel aan de grote officiële schouwburgen en het officiële repertoire theater. Zeker in Vlaanderen werd dit theater dan ook volledig uitgeschakeld en ontstond er een nieuwe generatie theatermakers die wel meenden dat een grote zaal tot de opties behoorden. Mensen zoals Jan Fabre, Johan Simons, Ivo Van Hove en Guy Cassiers hebben de grote zalen terug een meerwaarde gegeven. Daardoor hebben ze het doodbloedende theater weer nieuw leven in geblazen, zonder het respect te verliezen voor het ‘garagecircuit’ van weleer, met een vertienvoudiging van het publiek en met een vergroting van de mogelijkheden om meer theaterauteurs aan de bak te helpen. Let wel dit is een unieke evolutie die in geen enkel ander land gebeurd is.

We leven nog in de naweëën van het postmodernisme en de alles-moet-kunnen mentaliteit die vaak leidde tot niks-is-nog-mogelijk. En dit in een tijd waarin kunst graag in diskrediet wordt gebracht. Maar kunst is taai en de grootste illusie die kunst ooit heeft voortgebracht is de

illusie dat het niet noodzakelijk is. Zonder kunst, weet ik wel zeker, is het leven in een welvaartsmaatschappij niet de moeite waard. En een leven dient gemaakt te worden, niet zomaar geleefd.

Theaterschrijvers zijn ondergewaardeerd in de lage landen. Thomas Bernhard was nog een held, zij het een verguisde held. Over Brecht zeiden zelfs zijn rechtse vijanden dat ze het spijtig vonden dat zo een talent voor links had gekozen. In Chili zijn er evenveel literatuurprogramma’s als kookprogramma’s op televisie. In Frankrijk wordt er op elk zichzelf respecterend festival veel aandacht gegeven aan de auteurs zelf. In Mexico zitten de beroemdste dichters in de nationale parken hun gedichten voor te dragen aan duizenden mensen. In Oostenrijk worden regelmatig oerlezingen gehouden in overvolle theaterzalen. Oké, wij zijn zij niet maar we hebben wel veel pretentie en de internationale festivals worden overspoeld met Vlaamse en in iets mindere mate met Nederlandse producties dus er bestaat een enorme waardering voor teksten en producties die niet enkel onder de klokkentoren een bestaansrecht zoeken.

Dat is nu net de kracht van kleine landen. Dat we door klein te zijn, sneller en soms helderder kunnen denken. Wij hebben momenteel de mondiale leiding over de performance-kunsten omdat we onafhankelijke kunstenaars hebben die weten dat de plek waar je geboren bent een toevallige plek is, niks om voor te sterven, wel om voor te leven. Als we al trots mogen zijn op onze Nederlandse taal dan komt dat omdat we het geen moeite vinden om drie ander talen te leren. Omdat we weten dat wat er tussen de lijntjes te lezen valt belangrijker is dan de lijntjes zelf. Daardoor begrijpen ze ons over gans de wereld zonder problemen en met veel respect.

Nog één ding wil ik hieraan toevoegen, speciaal voor de nieuwe Vlaamse minister van Cultuur: Mevrouw Schauvliege, we hebben hier in Vlaanderen misschien wel het meest efficiënte subsidiesysteem van de wereld voor de podiumkunsten. Ook daardoor staan we aan de top. Het Angelsaksische model bijvoorbeeld, betekent niks op internationaal gebied en heeft Engeland cultureel armer gemaakt. U hebt goud in handen, mevrouw de minister, werk er hard voor, en vergeet de schrijvers niet: zij zijn het geweten van onze welvaartmaatschappij. Begin alvast met ze te lezen. Want welvaart, mevrouw de minister, betekent dat veel mensen de mogelijkheid hebben om na te denken. En dat is één van de belangrijkste functies van kunst. Want ons vermaken, ach dat kan iedereen toch?

NEEDCOMPANY

De komende maanden bij
NEEDCOMPANY

Needcompany zet het jaar krachtig in met twee wereldpremières in februari.

Met **This door is too small (for a bear)** creëert Grace Ellen Barkey een eigen vormentaal die bijdraagt aan haar zoektocht “how to free your mind”, naar datgene dat nog ondoorgrond is in de geest. Frank Zappa’s lijfspreuk “To me, absurdity is the only reality” is de rode draad doorheen de nieuwe voorstelling, die tussen het surrealistische en het psychedelische balanceert.

De steeds intensievere samenwerking met beeldend kunste-

nares Lot Lemm resulteerde in het label Lemm&Barkey. Voor *This door is too small (for a bear)* hebben zij gezocht naar radicale poëtische beelden in een groteske wereld.

Journaliste Sarah Vankerschaever naar aanleiding van de voorstelling in De Standaard (2 januari 2010):

Ik gok op de krachtige fragiliteit van de twijfel, erotiek die in absurde sensualiteit blijft haperen en, niet te vergeten, een dolkomisch universum. Lemm&Barkey belooft alvast ‘falen in schoonheid,

de tragiek van een clown, de stuntelige wreedheid van seksualiteit’.
Spannend.

This door is too small (for a bear) gaat op 25 februari in première in het Kaaitheater (Brussel) en reist vervolgens naar Essen (D), Marseille, Frankfurt en Gijón.

Voorts zijn Lemm&Barkey met een video van **The Porcelain Project / Installation** geselecteerd voor de 7de editie van het Internationale Filmfestival over Aardewerk en Glas (Festival International du Film sur l’Argile et le Verre) in Montpellier.

Agenda

THIS DOOR IS TOO SMALL (FOR A BEAR)

Grace Ellen Barkey

Concept: Lemm&Barkey

Gecreëerd met /performed door: Misha Downey, Julien Faure, Yumiko Funaya, Benoît Gob, Sung-Im Her, Maarten Seghers

Een Needcompany productie. Coproductie: ImPulsTanz (Vienna), PACT Zollverein (Essen), künstlerhaus mousonturm (Frankfurt). In samenwerking met Kaaitheater (Brussel).

25, 26, 27 februari 2010
Kaaitheater, Brussel
Tickets: +32 2 201 59 59

11, 12 maart 2010
PACT Zollverein, Essen (D)
Tickets: +49 20 18 12 22 00

28, 29 april 2010
Le Merlan, scène nationale à Marseille
Tickets: +33 4 91 11 19 20

20, 21, 22 mei 2010
künstlerhaus mousonturm, Frankfurt
Tickets: +49 69 40 58 95 20

11, 12 juni 2010
Teatro de la Laboral, Gijón
Tickets: +34 902 106 601

RICKY AND RONNY AND HUNDRED STARS – A SADO COUNTRY OPERA

MaisonDahlBonnema

Met: Anna Sophia Bonnema, Hans Petter Dahl en Louise Peterhoff.

Een MaisonDahlBonnema / Needcompany productie. Coproductie: Theater aan het Vrijthof, Euregionaal Opera- en

Muziektheaterfestival (Maastricht), BIT Teatergarasjen (Bergen) en Noorderzon / Grand Théâtre (Groningen). In samenwerking met Kaaitheater (Brussel) en Konstnärsnämnden (Stockholm). Met de steun van de Norsk kulturråd.

25, 26 februari 2010
AINSI / Euregionaal Opera- en Muziektheaterfestival, Maastricht
Tickets: +31 43 350 55 55

5, 6 maart 2010
BIT Teatergarasjen, Bergen
Tickets: +47 55 23 22 35

12, 13 maart 2010
Kaaistudios, Brussel
Tickets: +32 2 201 59 59

5, 6 juni 2010
Operadagen Rotterdam
Tickets: +31 10 411 81 10

SAD FACE | HAPPY FACE

Drie verhalen over menselijkheid

EEN TRILOGIE

Deel 1 : De kamer van Isabella (het verleden)
Deel 2 : De Lobstershop (de toekomst)
Deel 3 : Het Hertenhuis (het heden)

Jan Lauwers

Met: Grace Ellen Barkey, Anneke Bonnema, Hans Petter Dahl, Viviane De Muynck, Misha Downey, Julien Faure, Yumiko Funaya, Benoît Gob, Sung-Im Her, Maarten Seghers, Eléonore Valère, Inge Van Bruystegem

20 maart 2010
Maison de la culture de Grenoble MC2, Grenoble
Tickets: +33 4 76 00 79 00

27, 29 juni 2010
MALTA Festival, Poznan
Tickets: +48 61 646 52 43

HET HERTENHUIS

Jan Lauwers

Met: Grace Ellen Barkey, Anneke Bonnema, Hans Petter Dahl, Viviane De Muynck, Misha Downey, Julien Faure, Yumiko Funaya, Benoît Gob, Maarten Seghers, Eléonore Valère, Inge Van Bruystegem

Een productie van Needcompany en Salzburger Festspiele. Coproductie: Schauspielhaus Zürich, PACT Zollverein (Essen). Met de medewerking van deSingel (Antwerpen), Kaaitheater (Brussel).

18 maart 2010
Maison de la culture de Grenoble MC2, Grenoble
Tickets: +33 4 76 00 79 00

31 maart, 1, 2, 3, 4 april 2010
XII Festival Iberoamericano de Teatro de Bogotá

10, 11 april 2010
Teatro Central, Sevilla
Tickets: +34 955 03 72 00

15, 16 april 2010
Teatro Alhambra, Granada
Tickets: +34 958 02 80 00

22, 23, 24 april 2010
Le Merlan, scène nationale à Marseille
Tickets: +33 4 91 11 19 20

7, 8, 10, 11, 12 mei 2010
Théâtre de la Ville, Parijs
Tickets: +33 1 42 74 22 77

18, 19, 20 juni 2010
Akademietheater, Wenen
Tickets +43 1 514 44 41 45

DE LOBSTERSHOP

Jan Lauwers

Met: Hans Petter Dahl, Grace Ellen Barkey, Anneke Bonnema, Yumiko Funaya, Benoît Gob, Inge Van Bruystegem, Julien Faure, Maarten Seghers

Een Needcompany productie in coproductie met Festival d'Avignon, Théâtre de la Ville (Paris), Théâtre Garonne (Toulouse), PACT Zollverein (Essen), Cankarjev Dom (Ljubljana), La Rose des Vents (Scène Nationale de Villeneuve d'Ascq), Automne en Normandie (Le Havre), La Filature (Scène Nationale de Mulhouse), Kaaitheater (Brussel), deSingel (Antwerpen). Met de steun van het Culture 2000-programma van de Europese Unie.

17 maart 2010
Maison de la culture de Grenoble MC2, Grenoble
Tickets: +33 4 76 00 79 00

DE KAMER VAN ISABELLA

Jan Lauwers

Met: Viviane De Muynck, Hans Petter Dahl, Anneke Bonnema, Benoît Gob, Misha Downey, Julien Faure, Yumiko Funaya, Sung-Im Her, Maarten Seghers / Ludde Hagberg, Jan Lauwers, Elke Janssens, Lemm&Barkey

Een Needcompany productie in coproductie met Festival d'Avignon, Théâtre de la Ville (Paris), Théâtre Garonne (Toulouse), La Rose des Vents (Scène Nationale de Villeneuve d'Ascq), Brooklyn Academy of Music (New York) en welt in basel theaterfestival. In samenwerking met Kaaitheater, Brussel.

16 maart 2010
Maison de la culture de Grenoble MC2, Grenoble
Tickets: +33 4 76 00 79 00

27, 28 mei 2010
L'Arsenal, Metz
Tickets: +33 3 87 74 16 16

AN OHNO COOPERATION EVENING

OHNO COOPERATION met special guests Nicolas Field en Jean-Marc Montera

Een productie van Needcompany/OHNO COOPERATION in samenwerking met GR!M (groupe de recherche et d'improvisation musicales) en Montévidéo (Marseille).

27 april 2010
GR!M, Marseille
Tickets: +33 4 91 04 69 59

THE BALLAD OF RICKY AND RONNY – A POP OPERA

MaisonDahlBonnema

Met: Hans Petter Dahl en Anna Sophia Bonnema

Een Needcompany / MaisonDahlBonnema productie met de medewerking van het Kaaitheater (Brussel), ImPulsTanz (Vienna International Dance Festival).

23, 24 juni 2010
Eurokaz, Zagreb
Tickets: +385 1 48 47 856

THE PORCELAIN PROJECT / INSTALLATIE (VIDEO)

Lemm&Barkey

Met : Grace Ellen Barkey, Lot Lemm

Een Needcompany productie in coproductie met Théâtre Le Quai (Angers), La Rose des Vents (Scène Nationale de Villeneuve d'Ascq),PACT Zollverein (Essen),Kaaitheater (Brussel).

19, 20, 21 maart 2010
7de editie van het Festival International du Film sur l'Argile et le Verre, Montpellier
Informatie +33 1 44 01 08 30

WORKSHOP

Viviane De Muynck

15 – 19 februari 2010
Haute école des arts de Bern, Bern
www.hkb.bfh.ch/batheater.html

17 maart 2010
Maison de la culture de Grenoble MC2, Grenoble
+33 4 76 00 79 00

GOLDFISH GAME

Een film van Jan Lauwers

Met: Grace Ellen Barkey, Anneke Bonnema, Timothy Couchman, Dick Crane, Gonzalo Cunill, Hans Petter Dahl, Viviane De Muynck, Misha Downey, Victor Lauwers, Tijen Lawton, Carlotta Sagna, Simon Versnel

Een productie van Needcompany en De Filmfabriek. Met de steun van het Fonds Film in Vlaanderen, Canvas, Canal+ en Brugge 2002.

24 april 2010
Le Merlan, scène nationale à Marseille
Tickets: +33 4 91 11 19 20

THE UNAUTHORIZED PORTRAIT

Een film van Nico Leunen.

Cobblersson Incorporated in samenwerking met Needcompany en Senstudio.

23 april 2010
Le Merlan, scène nationale à Marseille
Tickets: +33 4 91 11 19 20

“THE ARCHIVES OF SAUL J. WANER”

Beeldend werk van Jan Lauwers in Charim Ungar Contemporary Berlin

6 februari tot 12 maart 2010
Markgrafenstrasse 68, 10969 Berlin
+49 30 25 89 86 79
http://www.charimgalerie.at

MaisonDahlBonnema schrijft met **Ricky and Ronny and Hundred Stars – a Sado Country Opera** een vervolg op hun eerste opera, **The Ballad of Ricky and Ronny – a pop opera** (2007).

Ricky and Ronny and Hundred Stars – a Sado Country Opera vertelt een verhaal over de eigentijdse ervaringen van een koppel waarmee het slecht afloopt. Het geheel beschikt over een bepaald soapgehalte, dat echter al gauw transformeert in een metaforisch kluwen, een psychedelisch nirwana waarin

verschillende realiteiten door elkaar heen lopen. Melancholische landschapszang kleurt deze sadistische onderwereld.

Ricky and Ronny and Hundred Stars – a Sado Country Opera gaat in première tijdens het Euregionaal Opera- en Muziektheaterfestival (Maastricht) en toert nadien in Bergen (NO), Brussel en Rotterdam.

We heten Louise Peterhoff opnieuw welkom bij Needcompany, zij vervoegt Anna Sophia Bonnema en Hans Petter

Dahl in deze nieuwe opera.

Overigens heeft MaisonDahlBonnema met *The Ballad of Ricky and Ronny – a pop opera* een eerste intercontinentale stap gezet en werden ze warm onthaald in The Spiral Hall in Tokyo. In juni wordt deze voorstelling getoond op Eurokaz in Zagreb.

De **Sad Face | Happy Face** trilogie van Jan Lauwers sloot 2009 af in deSingel. Het publiek trotseerde sneeuwstormen en kreeg er zeven uur theater voor in de plaats. Vooraf kon ook de

presentatie van **Kebang!**, de verzamelde theaterteksten van Jan Lauwers, rekenen op heel wat toehoorders. **De kamer van Isabella, De Lobstershop** en **Het Hertenhuis** worden in maart eerst afzonderlijk en tenslotte als trilogie gespeeld in Grenoble. De *Sad Face | Happy Face* trilogie is eveneens in juni te zien op het MALTA festival in Poznan.

In april gaat *Het Hertenhuis* intercontinentaal en zet voet aan wal in Bogotá. Nog steeds in april is de voorstelling te gast in Sevilla, Granada en Marseille.

workshops op haar programma staan, ondermeer in Berne en Grenoble.

Het beeldend werk van Jan Lauwers wordt in februari tentoongesteld in Charim Ungar Contemporary Berlin.

Viviane De Muynck heeft de komende maanden enkele

NEEDCOMPANY

Met de steun van de Vlaamse overheid.
Hooikaai 35, 1000 Brussel
T +32 2 218 40 75 - F +32 2 218 23 17
info@needcompany.org
www.needcompany.org